

2025/2575(RSP)

7.3.2025

OSNUTEK PREDLOGA RESOLUCIJE

v skladu s členom 233(2) Poslovnika

o ohranjanju spomina na žrtve povojnega komunističnega
obdobja v Sloveniji
(2025/2575(RSP))

Bogdan Rzońca

v imenu Odbora za peticije

**Resolucija Evropskega parlamenta o ohranjanju spomina na žrtve
povojnega komunističnega obdobja v Sloveniji
(2025/2575(RSP))**

Evropski parlament,

- ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji, zlasti člena 2, ki predpisuje spoštovanje človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti in človekovih pravic,
- ob upoštevanju Splošne deklaracije človekovih pravic in sorodnih resolucij Organizacije združenih narodov (OZN),
- ob upoštevanju resolucije št. 1481 parlamentarne skupščine Sveta Evrope z dne 26. januarja 2006 o potrebi po mednarodni obsodbi zločinov totalitarnih komunističnih režimov,
- ob upoštevanju praške deklaracije o evropski vesti in komunizmu z dne 3. junija 2008, v kateri se poziva k vseevropski obsodbi zločinov komunizma in izobraževanju o njih,
- ob upoštevanju svoje izjave z dne 23. septembra 2008 o razglasitvi 23. avgusta kot evropskega dneva spomina na žrtve stalinizma in nacizma¹,
- ob upoštevanju izjave iz Vilne, ki jo je julija 2009 sprejela Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) in v kateri je obsodila totalitarizem ter podprla evropski dan spomina na žrtve stalinizma in nacizma,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 2. aprila 2009 o evropski zavesti in totalitarizmu²,
- ob upoštevanju poročila Komisije z dne 22. decembra 2010 o spominu na zločine, ki so jih zagrešili totalitarni režimi v Evropi (COM(2010)0783),
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. septembra 2019 o pomenu evropskega zgodovinskega spomina za prihodnost Evrope³,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 17. januarja 2024 o evropski zgodovinski zavesti⁴,

¹ UL C 8E, 14.1.2010, str. 57.

² UL C 137E, 27.5.2010, str. 25.

³ UL C 171, 6.5.2021, str. 25.

⁴ UL C, C/2024/5721, 17.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5721/oj>.

- ob upoštevanju peticije št. 0718/2023,
 - ob upoštevanju člena 233(2) Poslovnika,
- A. ker bi bilo treba evropsko zgodovino v vsej njeni kompleksnosti spoštovati in obravnavati z objektivnim, vključujočim in na dokazih utemeljenim dialogom, s katerim se spodbujata razumevanje in sprava, voditi pa bi ga morali poklicni zgodovinarji, na katere se ne bi smel vršiti politični vpliv;
- B. ker je ohranjanje spomina na tragično preteklost Evrope in na vse žrtve totalitarnih in avtoritarnih režimov bistveno za spoštovanje dostojanstva teh žrtev, promocijo sprave, človekovih pravic in pravne države ter spodbujanje kulture miru in medsebojnega spoštovanja;
- C. ker je Parlament sprejel resolucijo o evropski zavesti in totalitarizmu ter je bil vedno zavezan ohranjanju spomina na žrtve vseh totalitarnih režimov;
- D. ker se zločini, storjeni med drugo svetovno vojno v Sloveniji in drugih republikah nekdanje Jugoslavije, ne smejo nikoli pozabiti;
- E. ker je bilo po drugi svetovni vojni več kot 100.000 prebivalcev Slovenije, ki so se upirali komunističnemu sistemu in njegovi ideološki represiji, žrtev različnih oblik nasilja; ker so bila ta dejanja hude kršitve temeljnih človekovih pravic, vključno s pravico do življenja, poštenega sojenja in dostojnega pokopa;
- F. ker je jugoslovanski komunistični režim v Sloveniji izvensodno usmrtil več deset tisoč civilistov in vojnih ujetnikov; ker jih je bilo več tisoč usmrčenih samo leta 1945, torej takoj po koncu vojne;
- G. ker je komisija vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč odkrila več kot 750 lokacij prikritih grobišč ter tako razkrila sistematično prizadevanje za prikritje teh zločinov, medtem ko še niso bili ugotovljeni kraji usmrčitve in žrtve niso bile ustrezno pokopane;
- H. ker so se množična grobišča desetletja prikrivala in ker je bila javna razprava o teh zločinih v totalitarnem režimu strogo prepovedana, s čimer se je zakopala zgodovinska resnica in onemogočil proces sprave;
- I. ker je slovenska vlada leta 2023 odpravila državni dan spomina na žrtve komunističnega nasilja, kar je hud korak nazaj v prizadevanjih za zgodovinsko pravičnost, spravo in spoštovanje žrtev;
- J. ker se je treba spominjati evropske zgodovine in o njej objektivno razpravljati in ker si žrtve komunističnih pobojev v Sloveniji zaslužijo spomin in spoštovanje; ker spoštovanje zgodovinskega spomina na

žrtve vseh totalitarnih režimov prispeva k izgradnji pravične in demokratične družbe;

- K. ker je državni zbor Republike Slovenije decembra 2024 sprejel zakon, ki prepoveduje uporabo simbolov nacizma, fašizma in njunih kolaborističnih organizacij iz druge svetovne vojne, ne pa tudi simbolov komunizma;
- L. ker so v vseh nekdanjih jugoslovanskih republikah imeli taborišča za prisilno delo; ker so bila ta taborišča v državi orodje, ki ga je totalitarni komunistični režim uporabljal za zatiranje vsakršne politične opozicije;
- 1. meni, da bi moral biti spomin na zločine, ki so jih zagrešili totalitarni režimi, del kolektivnega spomina, ki oblikuje sodobno evropsko zgodovino; se zaveda zločinov, ki so jih zagrešili nacistični, fašistični in komunistični totalitarni režimi, in vloge, ki so jo ti zločini imeli pri oblikovanju zgodovinskega dojemanja v Evropi;
- 2. poudarja pomen vključevanja zgodovinskih dejstev v izobraževalne programe in učbenike za zgodovino, da bodo mladi razumeli pomen demokracije in človekovih pravic;
- 3. kot v svojih prejšnjih resolucijah o zgodovinskem spominu in človekovih pravicah ponovno obsoja vse oblike totalitarizma in avtoritarizma, vključno s komunizmom;
- 4. ponovno poudarja, da hudodelstva zoper človečnost ne zastarajo ter bi bilo treba vsa presojeti in obravnavati po istih merilih; ponavlja, da odločno obsoja zgodovinski revizionizem in poveljevanje nacističnih kolaborantov in drugih vojnih akterjev, odgovornih za grozodejstva med drugo svetovno vojno in po njej, vključno s trivializacijo zločinov nacističnih in fašističnih režimov ter njihovih zaveznikov, pa tudi dejanja sodelovalnih sil in jugoslovanskih komunističnih oblasti; ponovno poudarja pomen verodostojnega in vključujočega zgodovinskega spomina, ki priznava celoten obseg totalitarnega nasilja; poudarja moralno odgovornost za ohranjanje spomina na vse nedolžne žrtve totalitarnih in avtoritarnih režimov v duhu sprave, resnice in demokratičnih vrednot, hkrati pa zavrača vsakršno izkoriščanje zgodovine za pridobivanje političnih točk in poziva k nadaljnjemu akademskemu obravnavanju te zapletene zapuščine;
- 5. poziva k ohranitvi spomina na vse nedolžne žrtve komunističnega režima v Sloveniji, od njegovega začetka do padca;
- 6. poudarja pomen namenskega prizadevanja za popolno razkritje zgodovinskih dejstev in nadaljevanja uradne preiskovalne misije za odkrivanje množičnih grobišč v Sloveniji, da bi evidentirali in preverili zgodovinske dokaze o storjenih zločinih;

7. poudarja, da številni odgovorni za poveljne zločine niso odgovarjali za svoja dejanja;
8. meni, da je treba žrtve druge svetovne vojne in poveljnega nasilja jugoslovanske komunistične oblasti v Sloveniji pokopati na ustrezen in dostojen način; poziva slovenske oblasti, naj si še naprej z vsemi močmi prizadevajo, da bi zagotovile univerzalno pravico do pokopa, in naj ohranijo podporne institucije, ki prispevajo k akademskemu in z dokazi podprtemu razumevanju zgodovinskih dogodkov;
9. ugotavlja, da so države članice s spomeniki obeležile totalitarna grozodejstva; poziva slovenske oblasti, naj še naprej preiskujejo prikrita grobišča, izvajajo dostojne pokope in postavijo spominska obeležja za prihodnje generacije;
10. ponavlja, da je 23. avgust uradni dan spomina na milijone žrtev totalitarnih režimov, znan kot evropski dan spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov;
11. poudarja, da je pomembno ohranjati spomin na zločine, ki so jih zagrešili totalitarni režimi, saj brez spomina ni mogoče doseči sprave; ponavlja, da je politika spomina v pristojnosti držav članic in torej ne spada na področje uporabe prava EU; poziva vse države članice, naj dejavno podprejo projekte politike spomina, ki spodbujajo spravo, ne pa delitve ali politične instrumentalizacije;
12. opozarja, da Komisija v okviru programa za državljane, enakost, pravice in vrednote zagotavlja financiranje za ukrepe spomina ter raziskovalne in izobraževalne projekte, ki preučujejo vzroke totalitarnih režimov, zlasti nacizma, pa tudi fašizma, stalinizma in komunističnih režimov, ter za počastitev spomina na žrtve njihovih zločinov;
13. meni, da bi se bilo treba z državnim dnem spomina v Sloveniji spomniti na žrtve avtoritarnih in totalitarnih režimov, tudi komunizma, da bi se spoštovala zgodovinska pravičnost in prispevalo k spravi;
14. poziva Komisijo, naj nadaljuje program zgodovinskega spomina, pri čemer naj upošteva vse tragedije, in podpre projekte v Evropi, ki obravnavajo zgodovino totalitarnih zločinov, gojijo zgodovinski spomin in prispevajo k spravi; ponovno poudarja, da totalitarni jugoslovanski komunistični režim ni zakrivil zločinov samo v Sloveniji, temveč so bile njegove žrtve v vseh nekdanjih jugoslovanskih republikah in avtonomnih pokrajinah;
15. poziva k celovitemu pregledu arhivov jugoslovanskih tajnih služb, zlasti Kosa in Udbe;
16. poudarja, da bi bilo treba obsoditi vse totalitarne režime in da se

njihovih simbolov ne bi smelo povelečevati;

17. poziva Slovenijo in druge države članice, naj si prizadevajo za krepitev zgodovinskega spomina, medsebojnega razumevanja in sprave na podlagi resnice in spoštovanja vseh žrtev totalitarnih režimov;
18. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Evropski komisiji, Svetu Evropske unije, slovenski vladi in parlamentu ter vladam in parlamentom držav članic.